Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö

9.10.2026

Hallintovaliokunta

HE 175/2026 vp

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2027

JUKO ry lausunto

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry (myöh. JUKO) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2027. Lausumme asiaan valtionhallinnon henkilöstön ja resurssien näkökulmasta.

Säästöt ja henkilöstön määrä sekä käytössä olevat toimitilat

Virastojen toimintaan kohdennetut säästöt ovat merkittävät koko kuluneella hallituskaudella ja vuodesta 2027 tulee erittäin vaikea. Jo päätetyt ja toimeenpannut säästöt on jo osin kohdennettu henkilöstöön, jota on tämän johdosta virastoissa aiempaa vähemmän. Osa säästöistä on voitu toteuttaa esimerkiksi toimitilasäästöillä, joka on lakisääteisten tehtävien hoitamisen näkökulmasta henkilöstövähennyksiä kestävämpää, mutta joka ei ole enää tulevana vuonna kaikkien virastojen käytettävissä. Toimitilojen vähentämiseen liittyy myös tavoite valtion virastojen ja laitosten sekä koko julkisen sektorin toimitilojen yhteiskäytön lisäämisestä, missä on haasteensa.

Toimitiloihin liittyy aidosti toiminnallisia haasteita. Pienemmät tilat eivät mahdollista välttämättä tarpeellista kokoustamista tai toisaalta riittävää keskittymistä. Myös sosiaali- ja säilytystilojen vähyys on näkynyt virastoissa haasteina. Toimitiloissa käsitellään eri virastojen salassa pidettävää materiaalia, jota ei aina voi tarkoituksenmukaisella tavalla huolellisesti yhteistiloissa käyttää.

Virastojen toiminnassa korostuu ylipäänsä valtionhallinnon pakolliset kunkin viraston omat tehtävät, joita ei ole vähennetty. Henkilöstövähennykset ovat tarkoittaneet aiempaa suurempaa henkilöstökuormaa ja toimitilojen pienentäminen ahtaampia työskentelyolosuhteita.

Turvallisuuspuolella säästöt ovat näkyneet toisella tavalla, koska aloja on haluttu suojata säästöjen aiheuttamilta seurauksilta. Kuitenkin myös turvallisuusalalla on jouduttu säästämään esimerkiksi tarpeellisista välineistä.

JUKO haluaa kiinnittää hallintovaliokunnan huomiota hyvään henkilöstöpolitiikkaan, joka on avainasemassa valtion työnantajakuvassa. Palvelussuhteen ehtojen lisäksi on huolehdittava työnteon kunnollisista edellytyksistä, jotta valtio on houkutteleva työnantaja jatkossakin.

Valtion tulee siis säästöjenkin toimeenpanossa taata henkilöstölleen kunnolliset työolosuhteet: asianmukaiset työtilat, työ- ja virkatehtävien kohtuullinen määrä ja kannustava palkkaus sekä mahdollinen palkitseminen. Valtion henkilöstön osalta on edelleen se tilanne, että mitä vastuullisempi tehtävä, sen isompi palkkaero yksityiselle sektorille on. Tähän epäkohtaan sopii huonosti se, että henkilöstöä vielä vähennetään virastoista ilman, että tehtäviä on aidosti karsittu. Asiantuntijatyö on muuttunut aiempaa kuormittavammaksi.

Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö

JUKO edustaa valtiolla kaikkineen noin 39 000 henkilöä, eli yli puolta valtion henkilöstöstä. JUKOn jäsenliitot selvittivät henkilöstön jaksamiseen ja tehtäviin liittyviä asioita viime keväänä. Kyselyyn vastattiin pääasiassa muilta, kun turvaloilta. Tulos oli herättävä. Yli puolet vastaajista eli 55 prosenttia arvioi valtionhallinnon säästötoimien lisänneen työn määrää. Lisäksi hieman yli 40 prosenttia oli jokseenkin samaa mieltä väittämästä, että virheiden ja vahinkojen riski virkatoiminnassa on kasvanut viimeisen kahden vuoden aikana. Moni vastaaja koki kuormittavana myös sen, että virkamiestyötä vähätellään julkisessa keskustelussa eikä työn merkitystä yhteiskunnalle ymmärretä riittävästi. Tulokset viittaavat siihen, että säästötoimet, henkilöstövähennykset ja jatkuvat organisaatiomuutokset heijastuvat valtion henkilöstön kokemuksiin työn kuormittavuudesta sekä työn arvostuksesta.

Tekoäly ja virkamiehen oikeusturva

Digitalisaation ja tekoälyn käyttöä valtiolla pyritään lisäämään nopealla aikataululla tavoitteena kasvattaa tuottavuutta. JUKO huomauttaa, että virastoissa ei ole käytössään samansisältöistä tarkkaa ohjeistusta, eikä välineitä tekoälyn hyödyntämiseen.

Virkavastuun kysymyksistä tulee käydä laaja keskustelu ennen, kuin tekoälyn hyötyjä voi varmaksi arvioida. Tällä hetkellä virkamies vastaa myös tekoälyn tuottamasta lopputuloksesta. Tekoälyn tekemä mahdollinen virhe tulee suhteuttaa myös organisaation antamiin mahdollisuuksiin. Jos virkamieheltä odotetaan tekoälyn laajaa hyödyntämistä, tulee hänellä olla käytössään luotettava organisaation tarjoama tekoälyalusta ja selkeä malli, jolla operoida. Tekoälyn käyttö sekä hyödyntäminen virkatehtävien hoitamisessa tulee myös asianmukaisesti ja huolellisesti kouluttaa.

Säästöjä ei voi olettaa syntyvän nopealla aikataululla niin kauan, kun tekoälyn käytöstä ei ole käyty asianmukaista keskustelua vastuun ja velvollisuuksien sekä esimerkiksi salassa pidettävän tiedon hyödyntämisen näkökulmasta. Julkisen vallan käyttö on sidottu virkamiehen vastuuseen. Virkamiehen vastuukysymykset tekoälyasiassa tulee arvioida siitäkin näkökulmasta, vastaako organisaatio mahdollisista oikeudenkäyntikuluista valitusasiassa.

Helsingissä 9.10.2026

JUKO ry:n puolesta,

Minna Salminen
neuvottelupäällikkö

lisätiedot: minna.salminen@juko.fi tai 050 445 5359